

Alueellinen hyvinvointikertomus 2021-2025 ja alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2024-2025

Lasten nuorten ja perheiden lautakunta 21.2.2024 § 12
Hyvaks/416/00.02.03/2024

Valmistelijat

Susanna Mutanen p. 050 3163441 ja Nina Peränen p. 050 594 6783

Selostus asiasta

Laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat lakisääteisiä asiakirjoja hyvinvointialueelle. Molemmat ovat osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ohjelmakokonaisuutta, joka käsittää kuusi erillishjelmaa. Ehkäisevän työn suunnitelmaa valmisteltiin aluksi erillisenä ohjelmana, mutta todettiin, että sen sisällöt ovat keskeinen osa alueellista hyvinvointisuunnitelmaa, ja suunnitelmat päädyttiin yhdistämään.

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma tuodaan lasten, nuorten ja perheiden sekä työikäisten lautakuntaan, koska ehkäisevän työn suunnitelma on yhdistetty alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan. Ehkäisevän työn suunnitelmaa ei näissä lautakunnissa ole käsitelty aiemmin. Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta sekä työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta käsitelivät hyvinvointisuunnitelmaa 15.11.2023. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma on sisällöltään ja rakenteeltaan muuttunut oleellisesti marraskuisen lautakuntakäsittelyn jälkeen.

Laaja hyvinvointikertomus, joka kuvaa väestön hyvinvoinnin tilaa on käsitelty lautakunnissa 2023, eikä siihen ole tullut oleellisia muutoksia käsittelyn jälkeen. Hyvinvointikertomuksen mittaripaketti on pohjana alueellisen hyvinvointisuunnitelman laadinnalle.

Aluehallitus linjasi 15.8.2023, että hyvinvointisuunnitelman kolme kärkeä ovat arjen turvallisuuden sekä hyvinvoinnin vahvistaminen ja liikunnallisen elämäntavan edistäminen.

Strategian liittymäpinnan kuvaus

Hyvinvointialueen strategian missio on edistää keskisuomalaisen asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Tavoitteena on vahvistaa kokemusta hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta sekä kaventaa terveyseroja.

Lainsäädäntötausta

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 §7 velvoittaa hyvinvointialuetta seuraamaan asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Hyvinvointialueen on raportoitava aluevaltuustoille vuosittain asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä. Lisäksi hyvinvointialueella on valmistettava aluevaltuustolle valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista.

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)

Kansainväliset ihmisoikeussopimusveloitteet
Istanbulin sopimus (SopS 52/2015), Lanzaroten sopimus (Sops 88/2011),
Yleissopimus lapsen oikeuksista (Sops 60/1991)

Valmistelijan yhteenveto

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2024-2025 sisältää nyt ehkäisevän työn suunnitelman. Suunnitelma kattaa toimenpide-ehdotukset arjen turvallisuuden, mielen hyvinvoinnin sekä liikunnallisen elämäntavan edistämiseen. Lisäksi suunnitelmassa on määritelty rakennetta hytetu-työn johtamisen näkökulmasta.

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman yksi keskeinen tavoite on toimintakäytäntöjen sekä rakenteiden yhdenmukaistaminen palveluissa. Toinen keskeinen tavoite on yhdyspintatyön vahvistaminen kuntien, järjestöjen, oppilaitosten, palveluntuottajien yms. kanssa. Tässä tullaan toteuttamaan yhteisövaikuttavuuden mallin mukaisia toimintakäytäntöjä.

Arjen turvallisuuden edistämisen tulokulma on vahvasti lähisuhde- ja kouluväkivallan ehkäisyssä.

Mielen hyvinvoinnin edistäminen sisältää ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuteen liittyvät toimenpiteet.

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen pohjautuu arkiliikkumisen lisääntymiseen, paikallaanolon vähentämiseen sekä laajemmin elämäntapaohjauksen yhdenmukaistamiseen ja tehostamiseen.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmakokonaisuuden muut ohjelmat (lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, alueellinen neuvolasuunnitelma, alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma, mielenterveyssuunnitelma sekä suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin turvaamiseksi) sisältävät myös toimenpiteitä kolmeen painopisteeseen.

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma tuodaan lasten, nuorten ja perheiden sekä työikäisten lautakuntaan, koska ehkäisevän työn suunnitelma on yhdistetty kokonaisuuteen. Ehkäisevän työn suunnitelmaa ei näissä lautakunnissa ole käsitelty aiemmin.

Kuulemiset / Lausunnot

Hyvinvointisuunnitelma on käsitelty vaikuttamistoimielimissä: vammaisneuvosto 26.10.2023, vanhusneuvosto 7.11.2023, palveluntuottajien vaikuttamistoimieliin 23.10.2023 ja järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimieliin 23.10.2023. Nuorisovaltuuston seminaarissa 16.9.2023 ja 29.1.2024. Lautakuntien seminaarissa hyvinvointisuunnitelma oli esittelyssä 27.9.2023. Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta sekä työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta käsitelivät hyvinvointisuunnitelmaa 15.11.2023 ja turvallisuuslautakunta 13.12.2023.

Ehkäisevän työn suunnitelma on käsitelty erillisenä ohjelmana vaikuttamistoimielimissä: vammaisneuvosto 21.9.2023, vanhusneuvosto 13.9.2023 järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimieliin 27.11.2023, ja palveluntuottajien vaikuttamistoimieliin 20.9.2023. Turvallisuuslautakunnan käsittely oli 25.10.2023. Vaikuttamistoimielinten sekä lautakuntien evästyksset on otettu valmistelussa huomioon.

Järjestämispäällikön
ehdotus

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta antaa evästyksen alueellisen hyvinvointisuunnitelman luonnoksesta ja esittää asiaa edelleen aluehallitukselle jatkokäsittelyyn.

Asian kokouskäsittely:

Asiaa kokouksessa oli esittelemässä Nina Peränen.

Päätös

Lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen ja esittää seuraavia huomioita jatkokäsittelyyn:

- Lautakunta pitää oppilaitostyön roolia erittäin tärkeänä.
- Lautakunta esittää, että korkeakouluopiskelijoiden terveydentilaan kiinnitettäisiin suunnitelmassa huomiota, ja että YTHS:n kanssa tehtävää yhteistyötä tiivistettäisiin.
- Lautakunnan mukaan suunnitelmassa tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomioita digipelihaittoihin ja päihdeongelmiin.
- Lautakunta näkee järjestyhteistyön ja järjestöavustusten roolin erittäin tärkeäksi.
- Tiiviimpi yhteistyö kuntien kanssa on toivottavaa, kuntien hyvinvointitoiminnalla on tärkeä rooli.
- Lautakunta pitää tärkeänä, että suunnitelman tavoitteita kehitettäisiin siihen suuntaan, että keskityttäisiin sellaisiin asioihin, joita halutaan lisätä, eikä ainoastaan asioihin, joita halutaan ehkäistä tai poistaa, eli toisin sanoen ei määriteltäisi kaikkia tavoitteita negaation kautta. Muun muassa yhteisöön kuulumisen ja kuulluksi tuleminen koetaan lautakunnassa tärkeiksi tavoitteiksi.
- Lautakunta näkee monialaisen yhteistyön olevan tärkeässä roolissa, koska ongelmat kulkevat usein käsi kädessä (esim. lähisuhdeväkivalta ja turvattomat olot kotona voivat johtaa päihteiden käyttöön ja tämä puolestaan rikollisuuteen) ja tähän tulisi kiinnittää suunnitelmassa enemmän huomiota. Toisaalta lautakunta myös huomioi, että vaikka mielenterveysongelmat ja päihteet kulkevat usein käsi kädessä, näin ei kuitenkaan aina ole.
- Lautakunta korostaa, että korjaavatyö on kallista, ja sen sijaan on erityisen tärkeää panostaa ennaltaehkäisevään työhön.
- Oppilashuolto kouluilla koetaan tärkeäksi, ja ammattilaisten tulisi olla kouluilla fyysisesti läsnä

Aluehallitus 5.3.2024 § 76

Valmistelija

hyvinvointipäällikkö Susanna Mutanen p. 050 3163441 ja palvelujohtaja Nina Peränen p. 050 594 6783

Selostus asiasta

Alueellinen hyvinvointikertomus 2021-2025 on lakisääteinen tausta-aineisto hyvinvointisuunnitelmalle. Kertomus kokoaa kansallisesti sovitun vähimmäistietosisällön hyvinvointialueelle sekä täydentävät indikaattorit. Luodun tilannekuvan pohjalta on valittu hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen painopisteet (mielen hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden vahvistaminen sekä liikunnallisen elämäntavan edistäminen).

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma on kuudes hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmakokonaisuudesta. Ehkäisevän työn suunnitelma on päätetty sisällyttää alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan, koska kokonaisuus olisi ollut yksinään irrallinen. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet ja teemat vahvistavat hyvinvointialueella tiedossa olevia puutteita kuten ehkäisevä päihdetyö sekä lähisuhde- ja kouluväkivallan ehkäisy. Tavoitteissa on huomioitu suunnitelman lyhyempi toteuttamisaika.

Alueellinen laaja hyvinvointikertomus laaditaan vielä tämän valtuustokauden päättyessä.

Lapset, nuoret ja perheet sekä työikäisten ja ikääntyneiden lautakunnat käsitteivät suunnitelmaa 21.2.2024. Kommenttejen perusteella on mm. yhdenmukaistettu tavoitteiden ja toimenpiteiden sanoituksia, huomioitu digipelaamista sekä kuntien ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä.

Hyvinvointialuejohtajan ehdotus

Aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy
1) Alueellisen hyvinvointikertomuksen 2021-2025
2) Alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2024-2025.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 14.05.2024 § 16
968/00.01.01.01/2024

Päätösehdotus

Aluevaltuusto päättää hyväksyä

- 1) Alueellisen hyvinvointikertomuksen 2021-2025 ja
- 2) alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2024-2025.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Valtuutettu Mervi Hovikoski poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana ja varavaltuutettu Mari Manninen saapui kokoukseen hänen sijastaan klo 18.28.